

però de primer només per a d'altres estris de forma forçada, en particular la fitora per pescar en el riu (Vall de Cardós, 1934); a Manises «largo tridente de hierro con mango de madera que sirve para coger las haces que van al horno». És formació ben catalana, amb el catalaníssim sufix *-ill, -illa* (*-ĪCULUS, -ĪCULA*); per més que hagi corregut per Mallorca l'absurda espècie (que és estrany hagi pres seriosament *AlcM*) que *-illa* sigui un sufix pres del castellà, basada en el prejudici, tan estès entre mallorquins poc entesos, que tot allò que no s'usa a Mallorca i sí en el Continent, i s'assembla vagament a un mot castellà, ha de ser un castellanisme; prejudici ja refutat detingudament aci a propòsit de *barnilla* (*BALENA*, vol. I, 599b7-15 i nota 7). Podem recordar encara *NLL* antiquíssims en català com *Ciudadilla, Cabanilles* i d'altres que cito en *Entre-
DL* I, 45 (veg. també aquest per a la fonètica). En aquest cas, d'altra banda, és possible i fins versemblant, que *forquilla* sigui herència directa del ll. *FURCILLA*, si bé amb la *c* conservada excepcionalment com a *k*, pel contacte vivíssim amb el primitiu *forca, forcó, forcat, forcall*, etc.⁵ *Forquill* ross. 'peça de fusta forçada'. *Forquillada; forquillejar, -lleig. Forquilleta, forquilló. Enforquillar.*

Forqueta [1575, OPou: «la pala del foc, lo badil, lo forroll, la forqueta: furcilla», *TbPu.*, 222]; 'forquilla' mall. *BDLC* IX, 92; *posar forqueta* locució mall. per a 'reposar' (*BDLC* XI, 38), probablement al·ludint a l'apuntament d'arbres i altres plantes amb una *forqueta*. En les barques de vela, una fusta en forma de forca clavada en un forat, que serveix per sostenir la vela plegada: *L'Escala*, 1937. En els Pirineus centrals ha passat a denominar un collet enasprat de muntanya: aranès *Horqueta* (amb algun cas de *Forqueta* fins a la Vall d'Àneu, i també a l'Alt Aragó, p. ex. *Forqueta 'l Cau a Bielsa*, 1965), per comparació dels dos vessants laterals de la colladeta amb els dos pollegons d'una forca; cf. encara els *NLL* com *Pedraforca, Querforca, Forquet, forquetada*. De *forqueta* pot ser diminutiu *+forcatella* nom de peix «bon puesto per a serrans, / escorpes i *farçatelles*», llegeixo en uns versos d'un poeta popular pescador a Cadaqués (*Programa de Festes*, de 1974, v. 49d).

Enforçar s'havia usat, i encara s'usa poc o molt, en val. per a 'penjar un condemnat': «a vista d'él faem-ne la meytat escapsar e l'altra meytat *enforçar*», Jaume I (Ag., 366); «la qui comet / fer adulteri --- / dins en Castella / mor degollada; / alt *enforçada*, / en Aragó / ---», JRoig (*Spill*, 6892). Com explico en el *DCEC*, el cast. *aborçar* resulta del més antic cast. *enforçar* per via fonètica (II, 946a50-56). Imitant el castellà l'*enforçar* antic s'ha canviat en *aforkâr* en alguns llocs valencians («*Les Forquetes* hi *aforkâben* rebels i delinqüents», Olocau de Carraixet, 1962).

Entreforc [S. XIII]: «Lo canonge --- exí de la ciutat --- e en un *entreforc* de dos camins ell encontrà dos religiosos qui s contrastaven, car la u volia anar per lo un camí e l'altre per l'altre», Lluïl (*Blanq.*, *NCL* II, 97.13); «un baró rebé a préstec una soma de diners --- e axí col deutor se'n tornava envés la sua

casa, él s'adormí en un *entreforc* de carreres ---», *VidesR*, f° 11r2; «e en aquel camí que els tenen, ha un *entreforc* de camins» en la versió catalana del *Breviari d'Amor* (*DBal.*); «s'aturaren tots en un *antraforç* de camí», Reixac (*Quèsta*, 19.27, traduït a *une croiz* de l'original francès); *AMAlcover* cregué (falsament, com es veu) que era exclusiu de Mallorca i en això voldria fundar la suposició que l'autor era mallorquí, *BDLC* VII, 344: mala raó, perquè ni avui no és ben veritat això⁶ (per més que a Mallorca n'hi hagi de ben famosos); tanmateix el mallorquinisme de Reixac està assegurat per raons incomparablement més sòlides.

INTERFURCUM i *INTERFURCIUM* es formaren ja en ll. vulgar, com va demostrar Antoine Thomas; aquest és ben conegut també en oc. ant.: «giroffe, macis, citoar / i ac aitan fag aportar / quez en cascan dels *entreforçs*, / enaissí com s'estén le bors / ne fes cremar un plen pairol», *Flamenca*, v. 409. I de l'ús en català ja en el S. XI, és testimoni el nostre b. ll.: «ad ipso *entreforçuro* de ipsas vias», a. 1063, *Cart.* de Sant Cugat (II, 299).

Entreforçat adjectiu 'ple de divisions o discòrdia': «En lo loc del Perelló <Tortosa> ha grans bandos --- per la qual cosa lo dit loc n'és molt *entreforçat*», a. 1341 (*BABL* XII, 40).

Forcadora. Forcadura. Forcaire. Forcalla. Forcasset. Forcassó. Forquina. Enforcadura. Enforçada; enforçador; enforcall. Enforçament. Enforçat. Esforçat. Inforçat. Trasforç, trasforçar, trasforçador. Bijurcar-se [1868, *SLitCosta*], no hi ha cap raó per condemnar l'ús d'aquest llatinisme en català, per més que es vagi atraure les ires de C. Careta; *bijurcació*.

Per a representants del ll. *FURCA*, i derivats, en mossàrab i hispano-àrab, veg. Simonet, *Glos.*, 224-5. És possible, si bé falta estudiar-ho millor, que s'hi hagi d'afegir l'àrab hispànic i magrebí *farqad, farqadân* 'bessons' («geminis»), que sembla aplicat només a la constel·lació Gemini (*RMa.*, 406, 154; Dozy, *Suppl.* II, 260) i que podria ser manllevat d'una forma romànica com el nostre adjectiu *forçat, -ada, 'bifurcat'* (d'on 'doble').

¹ «*MOREA*: Jo sento --- ab ma gentil Corinto / Beòcia emmaridar-se / y enamorats de la rihent Citeres, / lo Maleüs *forçat* y lo Tenari / abdós, rams de palmeres, / sos amorosos brassos, acostar-hi», *Atl.* VII, 12.10. — ² Així en el doc. de 1359: «au cap deu *forç* qui gexs énter lo dit turon e la pene» ('que surt o ix entre el turó i la penya'), *Cart.* d'Ossau (B), 205.21. Més generalment 'entreforç'; en el següent no es pensí en arbres forçats, car descriu un paratge a més de 2.000 m. alt., on pocs arbres pot haver-hi: «tiran per lo miey de la barelhe <'valleta'> capsuus entró a ung *forquet* qui y à un termi crosat, demorant tot lo diit *forquet* a la part d'Ossau», a. 1440 (230.2); «au dret deu *forç* ont se ajustan las dues aygues aperades --- et suus lo *forç* et ajustament de las aygues», a. 1451 (p. 146); «dret au *forç* ont se ajusten las dues aygues», a. 1463 (pàgina 336). Per antonomàsia es refereix a l'aiguabar-